NR 17

POLSKA

SZKOLNICTWO ZAWODOWE ŻEŃSKIE

Państwowa Szkoła Przemysłu Hotelarskiego w Zakopanem.

Jeszcze przed stu laty w Polsce, tak samo jak i w innych krajach, kobiety pracowały głównie na terenie rodzinnego domu, zajmowały się gospodarstwem domowym, wychowywaniem dzieci i zawiadywały zarobkami, które zdobywał mężczyzna w swej pracy zawodowej. Tylko kobiety wiejskie od wieków pracowały wraz z mężczyzną na roli.

W wieku XIX w cywilizowanym świecie nastąpił olbrzymi rozwój przemysłu przez wprowadzenie doń maszyn, co wywołało w całym życiu społeczeństw ogromny przewrót, gdy praca przy maszynach mogła być wykonywana przez jednostki fizycznie słabsze, a więc zaangażowano do niej kobiety i nieletnią młodzież. Wielka wojna zwiększyła jeszcze stan zatrudnienia kobiet poza domem. Na miejsce mężczyzn, służących w wojsku, do fabryk, handlu, rzemiosła, pracy na roli i urzędów weszły kobiety i pozostały na swych stanowiskach nawet po ukończeniu wojny.

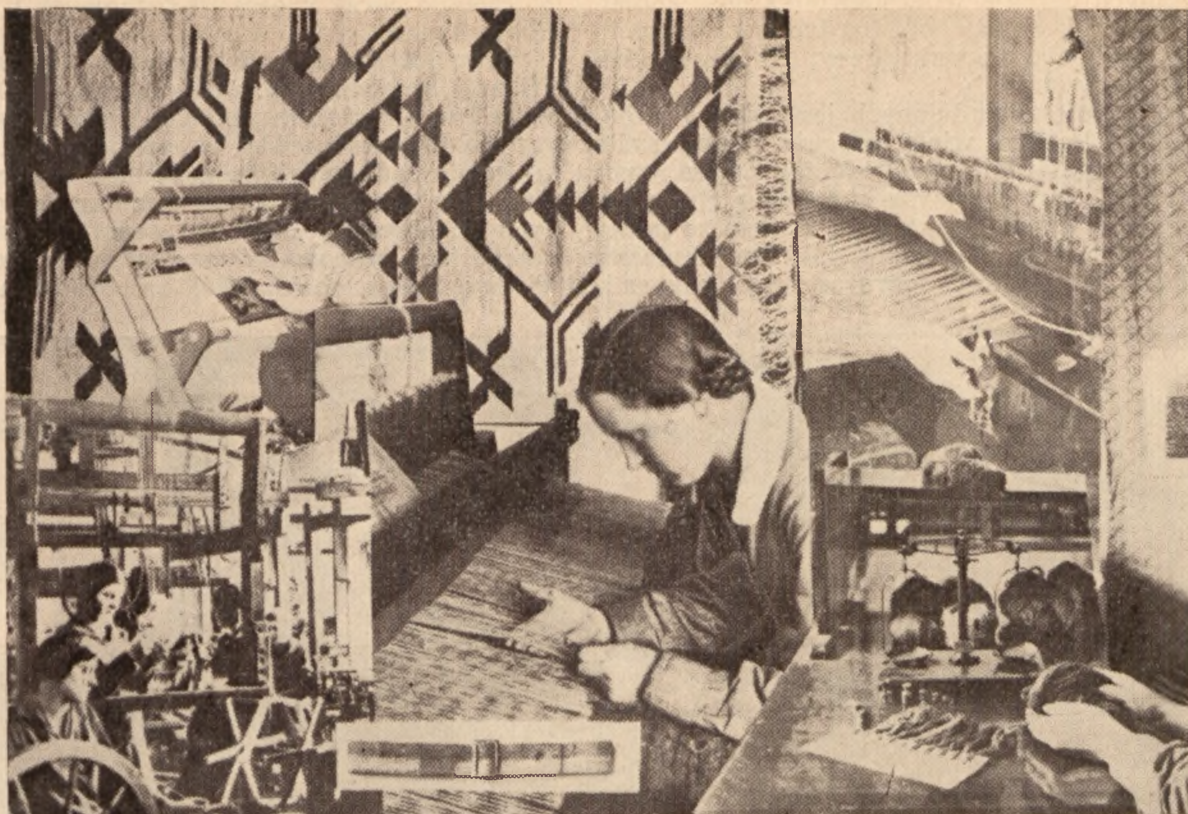
Warunki gospodarcze w Polsce, jak i na całym świecie, zmieniły się tak bardzo, że utrzymywanie rodziny tylko z zarobków mężczyzny staje się coraz trudniejsze. Liczba kobiet, pracujących zawodowo, wciąż się zwiększa. Te nawet, których warunki rodzinne zatrzymują całkowicie w domu, nie mogą pozostać bierne w stosunku do gospodarstwa narodowego. Każde gospodarstwo domowe jest komórką gospodarstwa narodowego i nikomu nie może być obojętny stan poszczególnych gospodarstw prywatnych. Zawodowe wykształcenie kobiety w umiejętności prowadzenia swego domu przyczynia się bez wątpienia do ogólnej pomyślności narodu. Przez ręce kobiet przechodzi ponad 60% kapitału narodowego, gdyż kobieta jest szafarką dochodów rodziny, a za tym ważne jest, aby umiała racjonalnie nimi gospodarować.

Wobec opóźnienia się wieku małżeńskiego i przewagi liczebnej kobiet (106 kobiet na 100

Państwowe Gimnazjum Krawieckie w Warszawie.

Publiczna Szkoła Dokształcająca Żeńska dla pracownic rzemiosła krawieckiego w Warszawie.

I. Miejska Szkoła Rękodzielnicza w Warszawie. — Wydział tkacki.

mężczyzn) i wobec trudnych warunków ekonomicznych wymagających pracy zarobkowej matek, koniecznym jest, aby każda młoda dziewczyna mogła przygotować się do pracy zawodowej. Takie przygotowanie zapewni jej samodzielność, podniesie jej stanowisko w rodzinie, a w razie konfliktów w małżeństwie lub wdowieństwa uchroni ją przed nędzą i poniewierką.

Kobiety w Polsce pracują dziś w różnych zawodach i mają równocześnie możność wstępu na wyższe uczelnie, oddając pracę swą na usługi Ojczyzny. Do jednych zawodów garną się maso-

I. Miejska Szkoła Rękodzielnicza w Warszawie. — Wydział kamasznictwa.

wo, w innych pracuje tylko niewielka ilość kobiet, Wybór zawodu zależy od bardzo wielu czynników, jak tradycja, warunki pracy, okoliczności rodzinne i uzdolnienie.

W rolnictwie zatrudnionych jest około 7 milionów kobiet. Bardzo wiele pracuje w przemyśle odzieżowym, galanteryjnym, włókienniczym i spożywczym. Mniej w przemyśle chemicznym, papierniczym, mineralnym, drukarskim, a jeszcze mniej w takich działach przemysłu, jak: mechaniczna przeróbka minerałów, garncarstwo, zegarmistrzowstwo, złotnictwo, przemysł maszynowy i elektrotechniczny, garbarstwo, przemysł budowlany, szczeciniarstwo, fotografia i introligatorstwo. Wiele kobiet natomiast pracuje jako służba domowa i przy osobistych usługach (fryzjerki, manikurzystki, praczki i prasowaczki, kelnerki, woźne).

W handlu i biurowości pracuje około 150 tysięcy kobiet. Wiele jest zajętych w służbie zdrowia, jako lekarki, dentystki, higienistki, położne, pielęgniarki, aptekarki, felczerki. Bardzo duża ilość kobiet pracuje w szkolnictwie. Coraz więcej kobiet spotykamy w prasie, literaturze, nauce i sztuce, teatrze, muzyce, architekturze, inżynierii i zawodach prawniczych.

Widzimy więc, że w każdej dziedzinie pracy kobiety biorą czynny udział. Słuszne więc jest, iż polskie szkolnictwo zawodowe żeńskie rowija się coraz bardziej, gdyż budująca się Polska potrzebuje coraz więcej sił fachowych i wykwalifikowanych.

Współczesna organizacja pracy wymaga kwalifikacji zawodowych różnych stopni. Obok pracowników o wyższym poziomie wykształcenia, którzy zajmują stanowiska kierownicze, potrzeba całej armii podkomendnych. Jednak nasze szkolnictwo zawodowe, oparte na szczerze demokratycznych podstawach, dąży do tego, aby wszystkim kategoriom pracowników udostępnić zdobywanie wiedzy. Zatem obok szkół zawodowych różnego typu prowadzi się również szereg kursów dokształcających dla pracujących już w danym zawodzie i tzw. szkoły przysposobienia dla kandydatów (czy kandydatek), nie mających odpowiedniego przygotowania szkolnego, które jest wymagane przy przyjmowaniu do szkół zawodowych normalnych.

Państwowe Liceum Handlowe Żeńskie w Warszawie.

Młodzież żeńska, garnąca się do szkół zawodowych, przejawia dążenie do uzyskania jak największego wykształcenia ogólnego. Jest to zupełnie zrozumiałe. Z natury rzeczy pragnieniem każdej młodej dziewczyny, wstępującej do szkoły zawodowej, jest w przyszłości najlepsze wyjście za mąż, jeżeli okoliczności na to pozwolą. Pracownica krawiecka czy manikurzystka może znaleźć męża bardziej od niej wykształconego. Nie chce, aby w przyszłości ukochany mąż wstydził się swej towarzyszki życia, która zbyt daleko od niego stoi w swym rozwoju umysłowym.

Dziś w Polsce dokonywa się reforma szkolnictwa. Przewodnią myślą programów szkół zawodowych żeńskich jest: zaopatrzenie wychowanek w dostateczną wiedzę praktyczną i teoretyczną w obranym zawodzie, jak najszersze rozwinięcie władz umysłowych i charakteru oraz postawienie uczennic na odpowiednim poziomie kultury duchowej, moralnej i fizycznej.

Oczywiście, że szkoła zawodowa nie może przygotować doskonałych pod względem sprawności technicznej pracownic, rzemieślniczek i robotnic. Nabycie czysto mechanicznej wprawy jest możliwe tylko po długiej praktyce podczas samego wykonywania zawodu. Szkoła jednak może dać dobre podstawy teoretyczne i praktyczne, może wdrożyć do rzetelnej pracy i wyrobić w swych wychowankach głębokie przekonanie o ważności kiego uczy dana szkoła. A więc wykładający np. ekonomię w zawodowej szkole gospodarstwa domowego zaczyna przede wszystkim od zwrócenia uwagi uczennic na fakt, że pomyślna gospodarka całego narodu uzależniona jest od dobrego funkcjonowania wszystkich, nawet najmniejszych, gospodarstw prywatnych. Wykładający język polski stara się w odpowiednio dobranych czytankach i wyjątkach dzieł wielkich pisarzy przedstawić wychowankom wartość p r a c y jednostek. Przytoczę tu ciekawy spis rozdziałów w nowym podręczniku do nauki języka polskiego w żeńskich szkołach przemysłowych: 1. Przy warsztacie. 2. W świecie maszyn. 3. Trud uczonych i artystów. 4. Głosy ziemi. (Związek obywatela z ziemią ojczystą). 5. Dla ojczyzny. (Obowiązek pracy dla swego kraju). 6. Bądźmy braćmi. (Wysoko

Państwowa Szkoła Przemysłowa w Łodzi. — Wydział jubilerski.

umiejętnej i sumiennej pracy zawodowej. Praca ta w przyszłości nie może być traktowana przez wychowanki tylko jako źródło zarobku, ale także jako obowiązek wobec kraju i społeczeństwa i jako pole do rozwoju własnej osobowości.

Nowa szkoła zawodowa w Polsce stara się możliwie w najwyższym stopniu zbliżyć do życia. W programie przedmiotów fachowych uwzględnia się najnowsze zdobycze techniki i nauki.

Ponieważ praktyka lat kilkunastu wykazała, że ogólny rozwój umysłowy sprzyja dobrej pracy zawodowej, a więc mniej więcej dwie trzecie wszystkich godzin wykładowych poświęca się przedmiotom ogólnokształcącym. Tu jednak zaznaczyć należy, że unika się wszelkiego balastu wiedzy.

Przy wykładzie każdego z przedmiotów ogólnokształcących nawiązuje się do z a w o d u, japojęta nauka miłości bliźniego). Nauka historii w szkołach zawodowych nowego typu nie będzie tylko szablonową nauką dat i kolejno po sobie następujących faktów. Będzie to raczej historia kultury. I tak jest zapewne słuszniej. Młodzież, kształcąca się w szkołach zawodowych, musi w czasie stosunkowo krótkim zorientować się w całokształcie zjawisk otaczającego nas świata. Ponieważ każdy fakt historyczny (wojna, rewolucja czy nowe prawo) był wywołany przez szereg przyczyn społecznych, słuszniej jest, aby młodzież przede wszystkim poznała przyczyny, mające wpływ na kształtowanie się historii, a następnie w miarę potrzeby zaznajamiała się z faktami.

W szkole zawodowej młodzież zaprawia się do życia organizacyjnego. Istnieje więc samorząd szkolny, kółka samopomocy i samokształcenia, kasy zapomogowe, oszczędnościowe, sklepiki szkol-

Państwowe Seminarium Nauczycielek Gospodarstwa Domowego w Krakowie.

Prywatna Szkoła Gospodarstwa Wiejskiego im. E. Plater-Zyberkówny
w Chyliczkach pod Warszawą.

Roczna Szkoła Przysposobienia Gospodarstwa Wiejskiego w Różance Białostockiej.

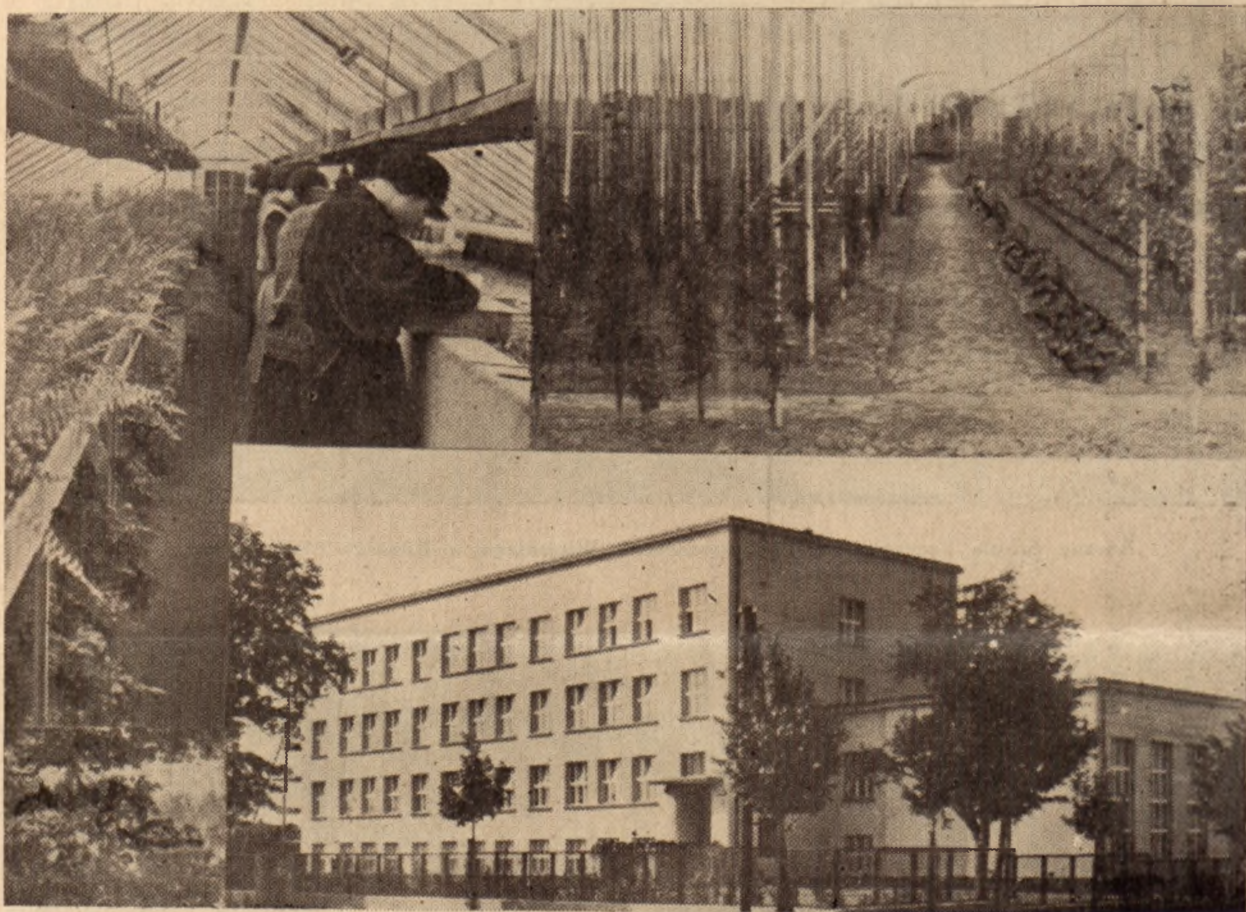

Szkoła Mleczarsko - Serowarska Tow. „Służby Obywatelskiej” w Szafarni k/Rypina.

ne, pisemka wydawane przez młodzież, odbywają się przedstawienia, obchody narodowe, wycieczki krajoznawcze i zwiedzanie ośrodków przemysłowych, handlowych i wzorowych gospodarstw, kolonie letnie, hufce Przysposobienia Wojskowego, drużyny harcerskie, koła L.O.P.P. i Czerwonego Krzyża itp. Liczne szkoły zawodowe posiadają internaty, dzięki którym praca nad urobieniem charakteru i kultury życia codziennego wychowanek jest dostępniejsza i głębsza.

Szkoły zawodowe w miarę możności nie tracą z oczu swych wychowanek nawet po ukończeniu przez nie nauki. Ponieważ kierownictwo szkół pozostaje w kontakcie ze sferami przemysłowymi wszystkim młodzież miejska, choć na kresach wschodnich widzimy dużą ilość młodzieży, idących do zawodów handlowych z przeludnionych wsi.

Szkoły gospodarstwa domowego w zasadzie powinny ukończyć wszystkie polskie dziewczęta. Małżeństwo każdą zawodowo pracującą kobietę może wyrwać z jej zawodu, więc przysposobienie do pracy nad prowadzeniem domu przyda się jej zawsze. Do niedawna dział ten był niedoceniany przez same kobiety i traktowany często nieprzychylnie. Jednak daje on nawet duże możliwości zarobkowe. Ciągle brak jest odpowiednio przygotowanych kierowniczek hoteli, obozów letnich, pensjonatów, zarządzających gospodarstwem w szpitalach itd.

Państwowa Szkoła Ogrodnicza w Poznaniu.

i kupieckimi, wyrabia wychowankom praktyki, a orientując się w zapotrzebowaniu rynku pracy, przygotowuje zastępy sił fachowych, które będą mogły znaleźć w przyszłości zatrudnienie. Szkoły zawodowe idą jeszcze dalej: ofiarowują swym wychowankom pomoc organizacyjną przy tworzeniu spółdzielni pracy.

Nowa reforma szkolnictwa przewiduje kilka nowych typów szkół zawodowych. Zasadniczo spotykamy trzy typy: szkoły zawodowe przemysłowe, szkoły handlowe i szkoły gospodarstwa domowego (wiejskiego, domowego i zbiorowego).

Szkoły przemysłowe żeńskie postawiły sobie za zadanie rozbudzić w wychowankach ambicję nad ulepszeniem wytwórczości z surowców krajowych, osiągając w tej dziedzinie dość znaczne rezultaty.

Do handlowych szkół zawodowych napływ uczennic jest duży. Trzeba tu zaznaczyć, że na ogólną ilość około 30 tysięcy młodzieży płci obojej, jaka kształci się w tych szkołach, dziewcząt jest około 60%. Do szkół handlowych garnie się przede Trzeba też wspomnieć tutaj i o braku wykwalifikowanej służby domowej, która w obecnych czasach zarabia zapewne lepiej, niż niejedna urzędniczka na skromniutkiej posadzie.

Obecnie w Polsce istnieją szkoły zawodowe następujących stopni:

Roczne szkoły przysposobienia — do których wymagane jest ukończenie szkoły powszechnej, następnie są gimnazja zawodowe niższe i licea zawodowe. Do liceum zawodowego może wstąpić każdy, kto ma świadectwo ukończenia gimnazjum czy to zawodowego czy ogólnokształcącego.

Poza tym organizuje się również wiele kursów o różnym czasie trwania — od kilku dni do kilku miesięcy. Kursy te mają raczej charakter oświaty pozaszkolnej. Jednak zadanie ich jest bardzo ważne, gdyż celem tych kursów jest dokształcanie osób już pracujących zawodowo, które nie miały czasu ani pieniędzy na długotrwałą naukę. — Tak się przedstawia w ogólnym zarysie zagadnienie wykształcenia zawodowego żeńskiego w Polsce.